

ANIJ EAR KAEŅTAAN RO RI IJIPT IM LŌMŌŌREN RO RI ISRAEL

Köttōpar ko an katak in:

- Kwaļok kajoor im jouj an Anij.
- Kwaļok bwe oņean jerōwiwi mej.
- Kwaļok bwe Anij ej kōmman iaļ in lōmōōr ñan ro rej lōke E.
- Kwaļok kōn raan in kājoone bwe en juon wan joņak kōn Jisōs im lōmōōr.

Meļeļe ko reļap ilo katak in:

- Jen lo bwe Anij ej irooj ioon men otemjej im Ej peke men otemjej.
- Jen lo joņan an nana jerōwiwi im ewor oņean jerōwiwi.
- Jen lo bwe Anij ej kōjparok kallimur ko An im oņake aikuj ko an ro rej lōke E.
- Jen lo bwe ejjeļok an armej maroņ ñan lōmōōren er make.

Emōj ad katak kōn wāween an Anij kāālōt im kōjparok Moses. Anij ear jab kāālōt Moses kōn an emman an jeral ñan e. Moses ear juon niñniñ. Barāinwōt an Anij lōmōōren Moses im kadeļoņ e ilo baamle eo an Pero ear jab waļok kōn jaldewōt men Moses ear kōmmane. Ear waļok kōn jouj wōt an Anij. Ilo mool, jeral eo an Moses ear jab emman. Ear man juon armej. Anij ear kajerbal juon ri ban ñan lōmōōren armej ro doon. Āinwōt an Baibōļ ba ilo Rom 9:16 *Innām ejab an eo e kōņaan, ak an eo ej ettōr, a an Anij eo ej tūriamo kake.*

1. Pero ear abwin kautiej Jeova.

Exodus 5:1, 2 Im tokālik Moses im Aron raar itok im ba ñan Pero, “Āindein an Jeova, Anij in Israel ba, ‘Kwōn kōtļok ro Doō, bwe ren kōmman juon kwōjkwōj ñan Eō ilo āne jemaden.’” Im Pero ear ba, “Wōn Jeova, bwe in eoroņ ainikien im kōtļok ri Israel? I jaje Jeova, im barāinwōt I jāmin kōtļok Israel.”

Pero ear kabuñ ñan ekjab. Barāinwōt ri Ijipt raar watōk Pero juon bar anij. E jañin kar roņ kōn Jeova. Bōtab Anij ear tūriamo kake e. Meņe Pero ear kajjioņ in man ri Ju ro, Anij ear jouj ñan e im leļok juon iien emman ñan e bwe en ukeļok. Joņan an utiej būruon Pero, ear ļomņak bwe ear maroņ in jumae Anij. Ear jab mijak Jeova, im ear abwin kōtļok ri Ju ro.

Pero im aolep armej ilo laļ in raar itok jān baamle an Noa. Meļeļein, ro jimmaer raar jeļā kōn Anij. Innām etke re jab kabuñ ñan E kiiō? Kōnke emōj an ro jimmer pepe bwe ren ilok jān Jeova. Raar kōņaan kōmman ankilaer make.

Eñañin aolep armej ilo laļ in raar ilok jān Anij, im raar kabuñ ñan men ko jet. Innām Anij ear kūr Ebrean im kōmman bwe en jemān ro ri Israel.

- Kōn Israel, Anij ear kōņaan kōjparok meļeļe kōn E im bwe en jab jako ilo laļ in.
- Kōn Israel, Anij ear kōņaan kwaļok kōn E make ñan armej ro jet ilo laļ in.
- Kōn Israel, Anij ear kōņaan letok Naan ko An (Baibōļ).

2. Anij ear kōṇaan kajerbal juṃae eo an Pero ñan kwaḷoḷ ṇan Israel bwe E aer Anij im E kajoor.

* *Anij ej kōnono ippān armej.*

Armej in Israel me raar jokwe ilo Ijpt ke Moses ear roḷtok, re jañin lo jabdewōt kakōlle eḷap kōn kajoor an Anij (ijelloḷkūn wōt men in kōṃanṃan ko). Eṃōj aer roñ kōn Anij im kōn jerbal ko An ippān Ebrean, Aisak, Jakob, im Joseph. Kiiō, Anij enaaj kwaḷoḷ ṇan er bwe eḷap An kajoor im māḷōtlōt im bwe Ej lale er.

3. Anij ear kōṇaan kajerbal juṃae eo an Pero ñan kwaḷoḷ ṇan ro ri Ijpt bwe E wōt Anij im rej aikuj kōttāik er ṇan E.

Anij ear kōṇaan bwe ro ri Ijpt ren jeḷā bwe E wōt Anij im bwe anij ro me raar lōke raar jab maroñ kōjparok er.

Elōñ ri utiej im ri māḷōtlōt iaan ro ri Ijpt. Meñe ro ri Israel raar ri kaṃakoko ro, ro ri Ijpt raar ri kaṃakoko iuṃwin jerōwiwi im kajoor an Jetan. Je maroñ ḷōmṇak bwe ro ri Ijpt raar bwebwe kōnke raar kabuñ ṇan aḷ eo im ekjab ko. Bōtab ejjeḷoḷ oktak jān armej ilo raan kein me rej lōke aer education, aer ṃweiuk, ak aer pād ilo kabuñ im jerbal ṇan Anij. Eṃōj ad lo, jino ippān Adam im Iv, bwe armej re jab maroñ kōṃṃan jabdewōt men ṇan jipañ ḷoṃoṃoren er. ḷoṃoṃor ej men in jouj an Anij wōt. Ej An jerbal.

Exodus 6:1 Im Jeova ear ba ṇan Moses, “Kiiō kwōnaaj lo ta eo Inaaj kōṃṃan ṇan Pero; bwe kōn pein e kajoor enaaj kōtḷoḷ er, im kōn pein e kajoor enaaj kadiwōjḷoḷ er jān ānin an.”

* *Anij e jeḷā men otemjej.*

Anij ear jeḷā ta eo Pero enaaj kōṃṃane. Ear jeḷā bwe Pero enaaj kapen būruon. Kōn an Pero pepe in juṃae Anij, Anij ear pepe in kwaḷoḷ An kajoor im ekajet ṇae ro rej juṃaek E.

Exodus 7:4,5 “A Pero e jāmin eḷoroñ koṃro, im Inaaj likūt Peiō ioon Ijpt, im Inaaj kadiwōj jar eo Aō eḷap, ro Doō, ro nejin Israel, jān āneen Ijpt kōn ekajet ko reḷap. Im ro ri Ijpt renaaj jeḷā bwe Ña Jeova, ñe Inaaj erḷoḷe Peiō ioon Ijpt, im kadiwōjḷoḷ ro nejin Israel jān ilo bwiljir.”

Jen kememej bwe ejjeḷoḷ e maroñ juṃae Anij ak ko jān ekajet ko An.

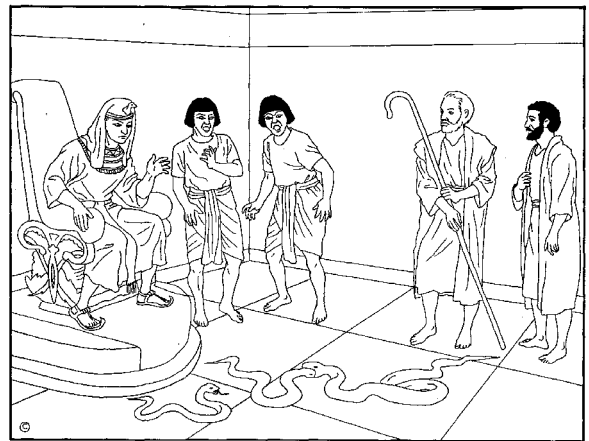
4. Jeova ear kajeik ro ri Ijpt kōn 9 men in kaeñtaan ko.

Exodus 9:14 Bwe ilo iien in, Inaaj jilkinwōj men in kaeñtaan ko Aō otemjej ioom, im ioon ro ri karijerōṃ, im ioon ro doom, bwe kwōn jeḷā bwe ejjeḷoḷ juon āinwōt Ña, ilo aolepen laḷ.

Ilo Exodus 7:14 ḷoḷ ṇan 10:29 jej lo bwe Anij ear jilkinḷoḷ ruwatimjuon men in kaeñtaan ko ṇan ro ri Ijpt. Er kein men in kaeñtaan ko ruwatimjuon.

1. Jeova Ear ukōt aolep dān ko ñan bōtōktōk
2. Āneen Ijpt ear obrak kōn frog ko
3. Āneen Ijpt ear obrak kōn kōj
4. Āneen Ijpt ear obrak kōn ļoñ
5. Aolep menninmour ko raar nañinmej
6. Aolep ri Ijpt elōñ aer wōt
7. Ice ear wōtļok jān lañ
8. Āneen Ijpt ear obrak kōn locust
(jeļo me ej kañe keinikkan)
9. Ear marok iumwin jilu raan

Ilo eñtaan kein ruwatimjuon jej lo jouj eo eļap an Anij. Anij ear kwaļok An kajoor eļap ñan ro ri Ijpt bwe ren mijak E im ukeļok. Joñan an pen būrueir raar abwin oktak.

Juon kakōļle iṁaan Pero ilo jinoin:
jokonōn Moses ear erom juon jedpānit

* Anij e jouj im eṁṁan.

Pero im ro ri Ijpt raar jab maroñ make ļomōṁren er jān men kein. Anij waan ko aer raar jab maroñ jipañ er.

* Anij e tiljek, im E jab oktak.

Anij ear kōjparok ro ri Israel jān jorraān kein. Ear jab kōjparok er kōnke reṁṁan. Ear kōjparok er kōn An yokwe im jouj, im Ear kememej kallimur ko An ñan Ebream, Aisak, im Jekob. Meñe eṁōj an mootļok bukwi bukwi iio jān iien eo ke Anij ear ba ñan Ebream bwe Enaaj leļok āneo, Anij ear jab meļokļok kallimur eo. Kab, Anij ear kōṁnaan bwe aolep ren kile bwe E irooj ion aolep men, im Ej kōṁṁan jabdewōt men E kōṁnaan.

* Armej rej ri jerowiwī. Ej aikuj Anij bwe e jab maroñ make ļomōṁren e.

Ṁokta jān aolep men in kaeñtaan ko, Moses ear kwaļok naan in Anij ñan Pero. Pero ear abwin eṁroñ Anij, im Anij ear jilkintok men in kaeñtaan eo. Ke nana eo ear waļok, Pero ear kūrtoṁ Moses im kajjitōk ippān Moses bwe en kajjitōk ippān Anij bwe en jako men eo. Pero ear ba bwe enaaj kōtļok ro ri Israel. Bōtab, ke Anij ear joļok nana eo, Pero ear bar kapen būruon im abwin kōtļok Israel.

5. Anij ear ṁan ṁaanje ro nejin ri Ijpt.

Meñe eṁōj an Anij kōkkure Ijpt kōn 9 men in kaeñtaan ko, kiiñ in Ijpt ear abwin pokake Anij im kōtļok Israel.

Anij ear jeļā jān jinoin bwe Pero enaaj kapen būruon. Anij ear ba men in ñan Moses ṁokta jān an Moses roṁļ ñan Ijpt. Anij e jab bwilōñ kōn men ko armej rej kōṁṁani. Anij e jeļā men otemjej.

* Anij e jeļā men otemjej.

Anij ear pepe in kōmman mōttan wōt juon men ñan ro ri Ijpt. Ālikin men in, Pero enaaj kōtłok Israel.

Exodus 11:1,4,5 Im Jeova ear ba ñan Moses, “Inaaj bōktok mōttan juon wōt men in kae-ñtaan ñae Pero im aolepen Ijpt. Ālikin men eo enaaj kōtłok koṃ jān ijin. Ñe enaaj kōtłok koṃ, e mool enaaj kanooj iunłok koṃ. [4] Im maanje otemjej ilo āneen Ijpt renaaj mej, jān maanjien Pero eo ej jijet ioon tūroon eo an, ñan maanjien karijer kōrā eo ej iturin kein irir eo; im maanjien menninmour ko otemjej. [6] Im enaaj wor juon limō elap ilo aolepen āneen Ijpt, eo e kar ejjelok āinwōt mokta, im e jāmin bar wor āinwōt jabdewōt iien.

Anij ear jouj ñan Pero iumwin ruwatimjuon katin, ak Pero ear ukōt an jouj kōn nana. Ilo mool, ke Anij ear kwałok kaje in kein ka joñoul, ear lełok iien ñan Pero bwe en ukełok. Bōtab e kar pen wōt būruon Pero. Anij ear jilkinłok enjeł in mej, im ear man aolep maanje ro nejin ri Ijpt.

6. Anij ej lōmoṃren maanje ro nejin ri Ju kōn bōtōktōken juon lamb.

Ro ri Israel raar ri jerōwiwi ke? Aet. Ekkar bwe ren mej kōn nana ko aer. Ke Anij ear pepe in man armej, ewor ke juon men me ro ri Israel raar maroñ in kōmmane bwe ren jab jorrān? Jaab. Bōtab Anij, ilo An jouj, ear pepe in lōmoṃren er kōn kajoore eo An. Raar patkake An jouj. Anij ear kememej kallimur eo An ñan Ebrean. Anij ear kwałok ñan ro ri Israel ta eo ren kōmmane ełaññe re kōnaan bwe en jab mej maanje ro.

Exodus 12:3-6 Koṃiro en kōnono ñan aolepen jar an ro ri Israel im ba, ‘Ilo raan eo kein ka joñoul an allōñ in, renaaj bōk, jabdewōt iaer, juon lamb, ekkar ñan nukun jimmaer, juon lamb ñan juon nukun. [4] Im ełaññe juon baamle e dik ñan juon lamb, innām e im ro ri turin rej epaake ṃweo imōn, ren bōk juon ekkar ñan oran armej ran; ekkar ñan an kajjojo armej mōñā, āindein koṃwin ajej lamb ko. [5] Ami lamb en weppān, rūttōn juon iio. Koṃnaaj bōk e jān sip ko ak got ko. [6] Im koṃnaaj kōjparok e ñae raan eo kein ka 14 ilo allōñ eo, im aolepen jar an ro ri Israel renaaj man e ñe e jota.

Meñe Anij ear kajutak aelōñ an Israel, maanje ro nejear renaaj kar mej ełaññe raar jab kōmmane men eo me Anij ear jiroñ er kake. Ewi men eo Anij ear jiroñ er kake? Ren man juon lamb me ejjelok notaan (en erre eo im weppān), im ren likūt bōtōktōken na ioon tōrerein kōjām eo. Ke Anij ear lo bōtōktōk eo enaaj kajoone ṃweo im jab man maanje eo.

Lamb eo ear aikuj weppan - āinwōt sip eo me e lorak kōn doon im pinej jenkwān Aisak. Anij e kwōjarjar, im E ban bōk jabdewōt men me e jab weppan.

Mokta jān an Adam im Iv jerōwiwi, ear jab wor mej ilo lał in. Mej ej wałok kōn jerōwiwi. Ke ro ri Israel raar man lamb ko, ear kakememej er bwe ekkar bwe ren mej, ak men in ej pinej jenkwāer.

* **Armej re maroñ kepaak Anij ilo wāween an Anij ba wōt.**

Bōlen juon ri Ju ear jutak itūrin kōjām eo im lamōj im ba, “O, Anij ña juon ri Ju. Ña ij kautiej yuk. Ña ij kōjparok kien ko Am.” Eļañņe ear kōnono āindein, Anij enaaj kar kājooone mweo imōņ ke? Eban kar. Anij ear aikuļ in lo bōtōktōk. Eļañņe juon ear totoik jāan iturin kōjām eo, Anij enaaj kar kōtļok e ke? E ban kar. Enaaj kar man ri Ju eo. Ejjeļok kalijekļok ippān Anij. Aolep armej raar jerowiwī im aolep rej aikuļ lōke wōt Anij. Āinwōt ippān Kein im Ebel, ej aikuļ wor bōtōktōk.

* Armej rej aikuļ tōmak bwe ren kabuñbūruon Anij im bōk lōmoņor.

Ro ri Israel raar tōmak men eo Anij ear ba, im kōn men in raar kōmmane men eo Ear ba. Ej aikuļ in wor tōmak bwe en wor lōmoņor.

Ro ri Ijīpt raar jab tōmak Anij. Kōn men in, Anij ear man maanje ro āinwōt An kar ba. Aolep iien Anij ej kōmman men ko Ej ba. E jab oktak. E kanoj kabūromōjmoņ, bwe eļap jañ ilo Ijīpt, bōtab men in ear waļok kōn aer jab tōmak Anij.

7. Lamb in kājooone ej jutak kōn Jijej Kūraiļ, Lamb an Anij.

Jon 1:29 Raan eo ilju Jon ej lo Jijej itok ñan ippān, im ba, “Lo, Lamb an Anij, Eo ej bōkļok an laļ jerowiwī.”

Ta eo im ear kōjparok ri Ju ro jān enjeļ in mej? Bōtōktōken lamb eo. Ejjeļok bar juon men ear maroñ in lōmoņeir. Baibōl ej jiroñ kōj bwe oņean jerowiwī mej. Ñe enjeļ in mej ej itok, enaaj bōkļok kōj ñan Geena. Elōñ juon wōt men e maroñ lōmoņren kōj jān jerowiwī. Bōtōktōken Jijej Kūraiļ. Anij ear jiroñ ri Ju ro jilu men ikijjien lamb eo.

1) Lamb eo en weppān (Exodus 12:5 Ami laam en weppān).

Ri Ju ro raar jab maroñ in bōk juon lamb me e nañinmej, ak me e jorrāan neen. Lamb eo ear aikuļ in weppān. Jijej Kūraiļ ej weppān. Ejjeļok jerowiwī Ippān. 1 Piter 1:19 *A kōn bōtōktōk e aorōk, āinwōt an lamb ejjeļok notaan im e kwōjarjar, aadet eo an Kūraiļ.*

2) Lamb eo en mej (Exodus 12:6 ri Israel re naaj man e ñe e jota).

Jijej ear erom kanniōk im itok ñan laļ in bwe En mej. Hibru 2:9 *A jej lo Jijej, eņōj kōmman E ettā jidik jān enjeļ ro, kōn An eñtaan im mej, ña ballen E kōn aiboojoj im nōbar, bwe ilo jouj an Anij en edjoņ mej ñan armej otemjej.*

3) En toņ bōtōktōken lamb eo (Exodus 12:7 Im ren bōk jān bōtōktōken).

Anij ear jiroñ ri Ju ro bwe likūt bōtōktōken laam eo ña ion kōjām. Ke enjeļ eo ear lo bōtōktōken Lamb eo ear kājooone mweo im jab man maanje eo ilowaan. Bōtōktōken Jijej Kūraiļ wōt e maroñ karreoiķ kōj im lōmoņren kōj ñan indeeo. Hibru 9:14 *Bōtōktōken Kūraiļ, eo e kwōjarjar wōt im ear make katok kōn E ñan Anij ilo Jetōb Kwōjarjar ej indeeo, e jāmin kanoj laļok an karreo ami bōklikūt jān kōmman ko re mej bwe koņwin jermal ñan Anij ej mour ke? Barāinwōt 1 Jon 1:9 ej ba ...bōtōktōken Jijej Nejin, ej karreoiķ kōj jān jerowiwī otemjej. Jijej ej Lamb in kājooone eo me ej lōmoņren kōj jān mej.*

1. Pero ear ba ta ke Moses ear ba ñan e bwe en kōtłok ro ri Israel?
2. Anij ear bwilōñ kōn uwaak ko an Pero ke?
3. Etke Anij ear kōmman men in kaeñtaan ko ñan Pero im ro ri Ijpt?
4. Etke Anij ear jab kōmman men kein ñan ro ri Israel?
5. Mool ke bwe unin an Anij kōjparok ro ri Israel ej kōnke ełap aer emman?
6. Pero ear maroñ in win ñae Anij ke?
7. Anij ear ba ñan ro ri Israel bwe ren kōmman ta bwe en jab mej maanje ro?
8. Lamb ko me raar manı raar jutak kōn wōn?
9. Etke ro nejin Israel raar jab mej?